

درس پنجم – اقسام استدلال استقرائی

اقسام استقرا:

- 1- استقرای تمثیلی 2- استقرای تعمیمی 3- استنتاج بهترین تبیین

1- استقرای تمثیلی:

- تمثیل یکی از روشها در توضیح و فهم مطالب است.
- در علوم مختلف از مشابهت میان پدیده های مختلف برای توضیح بهتر مطالب استفاده می کنند.
- در ادبیات: تمثیل در ادبیات همان تشبیه است.
- در روان شناسی: بسیاری از مشاوران و روانشناسان برای بهتر بیان کردن نظر خود، داستان مراجعه کننده دیگری برایتان نقل می کنند که مشکل مشابهی داشته است. و با به کار بستن راه حل آن مشاور توانسته است مشکل خود را حل کند.
- در صنایع هوایی: خلبانها مراحل از تمرینات خود را در دستگاه های شبیه ساز پرواز، انجام می دهند.

استقرای تمثیلی استدلالی است که برای رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می کند

اکنون استدلال های زیر را که از تمثیل استفاده کرده اند، بخوانید و میزان قوت و ضعف آنها را مشخص کنید:

- چون با خودروی شخصی به راحتی رانندگی می کنم، پس می توانم با کامیون هم به راحتی رانندگی کنم.
- دل درد امروز خیلی شبیه علائم بیماری پسرعمویم است؛ بنابراین بهتر است من هم داروهای او را مصرف کنم.

در این دو مثال بخوبی مشخص می شود که استدلال تمثیلی استدلالی ضعیف است و نتایج آن احتمالی است.

چرا که به صرف مشابهت ظاهری میان دو امر جزئی نمی توان احکام یکی را بردیگری تسری داد. هرچه **وجوه مشابهت میان دو امر بیشتر باشد، استقرای تمثیلی قوی تر است؛** اما نتیجه آن قطعی نیست. استقرای تمثیلی می تواند منجر به مغالطه شود که آن را «**مغالطه تمثیل ناروا**» می نامند. برای مقابله با مغالطه تمثیل ناروا، می توان از دو روش استفاده کرد:

1- توجه به وجوه اختلاف:

2- یافتن استدلال تمثیلی مخالف:

تمرین

تربیت نااهل را چون گردکان بر گنبد است

پرتو نیکان نگیرد هر که بنیادش بد است

گرچه پاکی تو را پلید کند

با بدان کم نشین که صحبت بد

پاره ای ابر ناپدید کند

آفتاب ارچه روشن است او را

2- استقرای تعمیمی:

استدلال های زیر را بررسی کنید و بگویید آیا نتایج گرفته شده صحیح اند؟

- دوتن ازدوستان من فارغ التحصیل رشته جغرافیا هستند اما شغل مرتبطی پیدا نکرده پس رشته جغرافیا بازارکار ندارد.
- پس از گذشت یک ماه هنوز عوارض جانبی از این دارو گزارش نشده؛ پس، این دارو عوارض جانبی برای شما ندارد.

در استدلال های فوق با مشاهده **چند مورد جزئی، حکمی کلی** به دست آمده است اما این استدلال ها چندان قوی نیستند؛ زیرا ممکن است بسیاری دیگر در رشته جغرافیا شغل های مرتبطی پیدا کرده باشند یا پس از گذشت چند سال، عوارض جانبی دارو مشخص شود.